

1. *A szegén ember és a halál.* Hiedelemmese, típuszáma: AaTh 332. Íme egy hatodik változat gyűjteményünkben a „Halálkoma” meséjéből igen jó, életszerű előadásban. A mesével kapcsolatban ld. a Palkó József 11. meséjével és a Szentés Mátyás 2. meséjével kapcsolatban mondottakat, továbbá Palkó Józsefné 5. meséjének a jegyzeteit (*Kakasdi népmesék* I. 476.). A nagyszámú andrásfalvi — kakasdi változatot olvasva több irodalmi forrást kell feltételeznünk s talán szóbeli gyökereket is. Meggondolkoztató, hogy Sebestyén Ádám gyűjtése idején, az elmúlt 10—15 évben a mese iránti érdeklődést, vonzalmat még ennyire elevennek találta.

2. *Az aranyhajú szegén leány.* Tündérmese, típuszáma: AaTh 403A, típuscíme: „A fehér és a fekete menyasszony”. Ez a mese is igen népszerű a bukovinai székelyek között. Gyűjteményünkben eddig 4 változata jelent meg: Fábíán Ágostonné 101., László Györgyné 16. és 17., valamint Derék Károly 6. meséje. Elmondta ezenkívül a mesét Palkó Józsefné és Géczi Lajosné andrásfalvi-kakasdi, Nagy Istvánné hadikfalvi-teveli és Kovács Júlia Jugoszláviában, Hertelendyfalván (Vojlovicán) élt mesemondó asszony is (Ld. erre nézve László Györgyné 16. meséjének a jegyzeteit.). A mese iránti vonzalom a bukovinai székely asszonyok között ezek szerint nem újkeletű és nem szorítkozott pusztán Andrásfalvára, illetve Kakasdra. Jellemző, hogy Derék Károly férfi létére is elmondta. Ez talán azzal magyarázható, hogy hosszú évekig nyomorékon élt. — Az elmondott változatok nem egyöntetűek, s ez érthető is, mert a tapasztalat az mutatja, hogy a közkedvelt, népszerű meséknek a hallott, olvasott változatait különös előszeretettel tanulják meg a mesemondók, hogy „újítani” tudjanak: gazdagabbá, színesebbé, újszerűbbé tudják tenni a közismert mesét.

3. *A kevés legén s a gazdag legén.* Tréfás mese, típuszáma MNK 1459,*** típuscíme: „Kovácsos Jancsi”. A bukovinai székelyek között és a Székelyföldön egyaránt népszerű tréfát, leányoktató mesét Jakab (Pulic) Ferenc is elmondta Sebestyén Ádámnak (ld. kötetünkben 2. meséjét). Jakab Ferenc és Szentés Mátyásné változata nem sokban különbözik egymástól. Szentés Mátyásné mesecímét különösen találónak érezzük.

4. *Az üsmeretlen legén.* Hiedelemmese itt hiedelemmonda alakban elmondva. Típuszáma: AaTh 407B, típuscíme: „Az ördögszerető”. A mesét a hiedelemmonda-katalógus is számontartja (MHK 51—52. IX. 1—5.) főként Lajos Árpád változatai alapján: elsősorban Borsod-Abaúj-Zemplén megyei változatokat sorol fel. Kevés számú országosan ismert, ma is gyűjthető, a bukovinai székelyek között is általánosan ismert mesénk közé tartozik. Gyűjteményünkben — valószínűleg a véletlen folytán — mindössze egyetlen változata található, Fábíán Ágostonné 14. meséje, ennek a jegyzetében azonban felsoroljuk a többi változatot is (1. köt. 369.). Szentés Mátyásné változata sajátosan le rövidült, voltaképpen csak a mese első részét tartalmazza, se a leány haláláról, se virággá változásáról nem esik itt szó. Ebben a formában is valószínűleg eladó lányoknak mesélték a fonóban.

5. *A két gyámoltalan leány.* Tréfás mese, leányoktató. Típuszáma MNK 1457A,* típuscíme: „A két gyámoltalan leány”. Az idősebb bukovinai székely

asszonyok fölöttébb kedvelik a tréfás leányoktató meséket. Palkó Józsefné, Géczi Lajosné, Fábián Ágostonné egész sor ilyet mesélt el. Többnek közülük — ilyen mesénk is — eddig még nem került elő változata, ezért „A három selyp leány” (AaTh 1457) közelében soroltuk be a készülő Magyar Népmese-katalógusba.

6. *Az özöcske*. Tündérmese, típuszáma: AaTh 450, típuscíme: „Az öztestvér”. Az egész magyar nyelvterületen általánosan ismert, kedvelt mese, különösen a női mesemondók mesélik szívesen. Gyűjteményünkben eddig mindössze egyetlen változatával találkoztunk: Kovács (Ráfi) Péter önálló mesévé formálta a mese sajátos bevezetőjét, mely Szentes Mátyásnéál némiképpen elhalványult. Valószínűleg régen nem mesélte ezt a mesét, melyet pedig fiatalabb korában annyiszor hallott Zsuzsi nénitől, Palkó Józsefnétől. A típussal kapcsolatban ld. 6. meséjének a jegyzeteit. (*Kakasdi népmesék* I. 484—485.). A mese népszerűségéhez feltehetően hozzájárult a Grimm-féle változat, mely ponyván is megjelent („Az elbűvölt özike vagy: Pali és Hajnalka a két hű testvér” Igen szép és mulattató történet. Budapest, 1874. Bucsánszky Alajos kiad.) és Arany László változata „Az özike” (*Eredeti népmesék* Pest, 1862. 100—110.) A nagyszámú székelyföldi változat azonban ezektől jórészt független.